

Het Jaarboek opent met een verslag over het reilen en zeilen van het KDC in het jaar 1978. Daarin vinden wij de mededeling dat het de bedoeling is dat medio 1980 de *Bibliografie van Katholieke Nederlandse Periodieken, 1794-1974* zal voltooid zijn. Men hoopt dan aan de beschrijving van het niet-Nijmeegse bestand die van de Nijmeegse collecties te hebben toegevoegd. Op het verslag volgt een aantal artikelen die echter alle betrekking hebben op de twintigste eeuw. Of men zou een uitzondering willen maken voor de verhandeling van R. Houwink over 'Jan Stuyt (1868-1934) en de vernieuwing van de kerkelijke bouwkunst'. Stuyts leertijd in strikte zin valt nog in de negentiende eeuw, maar de schrijver laat zijn 'beginperiode' aanvangen bij het jaar 1900 wanneer in Osdorp-Sloten zijn eerste kerk verrijst. Ook de rubriek documentatie bevat ditmaal niets dat terugreikt tot in de negentiende eeuw.

J. Plomp

Dr. J. Wesseling, *De Afscheiding van 1834 in Friesland*. Deel 1. De classis Wanswerd (Dokkum) van de Afscheiden kerken. Uitgeverij De Vuurbaak bv, Groningen 1980. 296 blz. Ill. f 39,50.

Na zijn studies over de Afscheiden kerken in de provincie Groningen (verschenen in de jaren 1972, 1974 en 1978) thans een verzameling schetsen over het ontstaan en verloop van de Afscheiding in een aantal plaatsen in Noord-oost Friesland. Nog twee delen over Friesland worden in het vooruitzicht gesteld. De hier besproken kerkelijke gemeenten zijn: Burum (1835), Hallum (1836), Marrum (1835), Ferwerd (1835), Blija (1835), Wanswerd-Birdaard (1836), Dokkum (1841), Driesum (1840), Lioessens (1851); deze plaatsen hebben behoord (maar nooit in deze combinatie!) tot de classis Wanswerd, die in 1855 werd omgedoopt tot classis Dokkum van de Afscheiden kerken. De aangegeven jaren laten zien dat we hier met Afscheidenen van het eerste uur te doen hebben. De schetsen worden voorafgegaan door een *Inleiding*, waarin iets verteld wordt over de Afscheiding in het algemeen in Friesland, en een hoofdstuk gewijd aan 'Reacties op het separatisme' (in de Hervormde classes Leeuwarden en Dokkum). Wat de (hervormde) classis Dokkum betreft kon de auteur dankbaar gebruik maken van een artikel van P. van den Heuvel over de ring Dokkum (1816-1851) in *De Hoeksteen* (1975, no 5/6). Overigens een aanwijzing dat we juist uit dit soort ringnotulen veel kunnen leren, m.n. over de geestelijke ligging van predikanten en gemeenteleden. Een goed register besluit het boek. Foto's werden opgenomen van Afscheiden voorgangers, van vergaderplaatsen en zelfs van twee Hervormde predikanten uit Dokkum: ds. A. Adriani († 1830) en ds. P. A. C. Hugenholtz (1790-1868) -overigens beiden geen vrienden van 'woelzucht' en 'separatisme'. Dat is met de auteur geheel anders, duidelijk staat zijn sympathie aan de kant van de Afscheidenen en dat niet alleen (want wie zou nu nog begrip kunnen opbrengen voor door de Overheid in gang gezette vervolging?), hij neemt zelfs de terminologie van de eerste Afscheidenen over en spreekt van 'liberaal', 'vrijzinnig' in de afkeurende betekenis van deze woorden, duidelijk wil hij zelf nog een 'kind